

Kastamonu İlinin Api-Turizm Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma (A Study on Determining the Api-Tourism Potential of Kastamonu Province)

* Enes GÜLEÇ^a, Kutay OKTAY^b, Hakkı ÇILGINOĞLU^c, Nezahat GÜLEÇ^c

^a Hatay Mustafa Kemal University, Antakya Vocational School, Department of Cookery Programme, Hatay/Türkiye

^b Kastamonu University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, Kastamonu/Türkiye

^c Kastamonu University, Faculty of Tourism, Department of Gastronomy and Culinary Arts, Kastamonu/Türkiye

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 11.06.2024

Kabul Tarihi: 20.09.2024

Anahtar Kelimeler

Turizm

Api-Turizm

Arıcılık

Sürdürülebilirlik

Kastamonu

Öz

Alternatif ve deneyimsel arayışlar içerisinde olan turistler için api-turizm doğayla iç içe bir deneyim sunmaktadır. Bu turizm biçimi, doğal yaşamı koruma, biyoçeşitliliği teşvik etme ve yerel ekonomiyi güçlendirme gibi önemli etkilere sahiptir. Bu çalışma ile Kastamonu ilinin api-turizm potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu doğrultuda, Kastamonu ilinde api-turizm hakkında bilgi sahibi arıcılık faaliyeti gösteren katılımcılar ile görüşmeler sağlanmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilen veriler nitel veri analiz programı kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmada Kastamonu'nun yıl boyunca süren arıcılık faaliyetleri ile önemli bir api-turizm destinasyonu olma potansiyelini taşıdığı görülmüştür. Özellikle Küre, Doğanyurt ve İnebolu ilçeleri bu alanda öne çıkmaktadır. Api-turizmin uygulanması için arıcılara eğitim verilmesi ve altyapının güçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, arı ürünlerinin markalaşması ve api-terapi uygulamalarının artırılması önemlidir. Yerel halkın katılımı eğitim ve finansal desteklerle teşvik edilmelidir. Api-turizm, diğer turizm türleriyle entegre edilmeli ve kamu kurumları arasında iş birliği sağlanmalıdır. Bu çalışma TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı tarafından 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında 1919B012109094 başvuru numarasıyla desteklenmiştir.

Keywords

Tourism

Api-Tourism

Apiculture

Sustainability

Kastamonu

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

Abstract

For tourists seeking alternative and experiential pursuits, api-tourism offers an immersive experience in nature. This form of tourism has significant effects such as conservation of natural habitats, promotion of biodiversity, and bolstering local economies. This study aims to determine the api-tourism potential of Kastamonu province. Qualitative research employing the interview technique was conducted for this purpose. Accordingly, interviews were conducted with participants engaged in apicultural activities in Kastamonu province. Data obtained using a semi-structured interview form developed by the researchers were subjected to content analysis using qualitative data analysis software. The research revealed that Kastamonu holds potential as a significant api-tourism destination due to year-round apicultural activities, with particular emphasis on the Küre, Doğanyurt, and İnebolu districts. To implement api-tourism effectively, providing education to beekeepers and strengthening infrastructure are necessary. Furthermore, it is crucial to brand bee products and increase api-therapy practices. The participation of local communities should be encouraged through education and financial support. Api-tourism should be integrated with other forms of tourism, and cooperation among public institutions is essential for its success. This study was supported by the Scientific and Technological Research Council of Turkey (TÜBİTAK) Scientist Support Programs Department under the 2209-A University Students Research Projects Support Program with the application number 1919B012109094.

* Sorumlu Yazar

E-posta: enes.gulec@mku.edu.tr (E. Güleç)

DOI: 10.21325/jotags.2024.1459

GİRİŞ

Antik çağlardan günümüze insanlar arılarla etkileşim halinde olmuşlardır. İnsan popülasyonundaki artış sonucunda insan dağılım aralığının genişlemesi bu etkileşimin sıklığını yaygınlaştırmıştır. Bu etkileşim karmaşık bir yapıya sahiptir. Ancak insan-arı ilişkilerini ve bunları şekillendiren faktörleri anlamak için nasıl bir yol izlenebileceği konusuna çok az önem verilmiştir (Cobb, 2019; Bota, Traba, Sarda Palomera, Giralt & Pérez Granados, 2022).

Yabani ve yönetilen arılar hem mahsullerin hem de yabani bitkilerin tozlaşmasını sağlamakla birlikte insanların faydalandığı çeşitli hizmetleri de sağlamaktadır. Arılar, gıda üretimine olan katkılarının ötesinde topluma da çok çeşitli faydalar sağlamaktadır. Örneğin çiftçi ve arıcıların geçimini destekler, sosyal ve kültürel değerleri temsil eder ve ekosistem istikrarının korunmasına katkıda bulunur (Klein, Boreux, Fornoff, Mupepele & Pufal, 2018).

Arıcılığa artan bu ilgi sürdürülebilir turizm biçimlerinden biri olan api-turizmin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Api-turizm ile bin yıllık arıcılık sanatının bilgisi ve biyoçeşitliliğin korunmasındaki etkili rolü vurgulanmaktadır. Bununla birlikte farklı konferanslara ve atölye çalışmalarına katılmak, bir günlüğüne arıcı olmak, canlı bal koleksiyonunu görmek, yerel bal koleksiyonu hakkında bilgi edinmek gibi çeşitli deneyimlere de imkân sağlamaktadır. Ayrıca api-turizm klasik deniz, kum, güneş üçgeninden farklı turizm arayışlarına yönelen turistlerin yeni tercihlerinden biri olmuştur. (Beigi, 2018; Izquierdo Gascón & Rubio Gil, 2023)

Turizm sektöründe de yaygın kullanıma sahip olan api-turizm kelimesi günden güne gelişmekte ve daha belirgin bir şekilde kullanılmaktadır. Böylelikle sektöre yeni istihdam alanları oluşturmaktadır (Wos, 2014). Küresel olarak yaygınlaşmaya başlayan api-turizmin ilk olarak adımların atıldığı ülke Slovenya'dır. Slovenya api-turizmin gelişmesine büyük ölçüde katkı sağlayan ve sağlayıcılarını henüz ilk onaylayan ülkedir (Arih & Korosec, 2015; Šuligoj, 2021).

Türkiye'de de yaygınlaşmaya başlayan api-turizm kültürel ve ekonomik olarak birçok fayda sağlamaktadır. Bu çalışma ile Kastamonu ilinin api-turizm potansiyelini belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda Kastamonu'da api-turizm alanında ön plana çıkarılması için farkındalık oluşturması, arıcılık yapılan alanların korunmasının sağlanması, bölge halkını api-turizm alanında bilgilendirilmesi ve kırsal kalkınmanın desteklenmesi hedeflenmektedir. Bu çalışma, api-turizm bağlamında doğal yaşamın korunması, sürdürülebilirlik bilincinin geliştirilmesi, alternatif turistik deneyimlerin sunulması ve kırsal kalkınmanın desteklenmesi gibi önemli konuları ele aldığı için büyük bir önem arz etmektedir. Bu nedenle çalışmanın uluslararası literatüre çeşitlilik kazandırması ve ulusal literatürde örnek teşkil etmesi beklenmektedir.

Literatür

Turizm sektörü dünyada hızla gelişme ve büyüme konumundadır. Bu büyüme ve gelişme ile beraber turizm ve seyahat etkinliklerine katılım oranları da hızla artmaktadır (Öksüz, 2023). Kültürel dengenin ve doğal yapının korunması adı altında gelişen turizm ekonominin de bir parçasıdır. Yeni olgulara bakıldığında turistlerin alışlagelmiş turizm türlerinin yanı sıra alternatif turizm türlerine doğru yöneldiği görülmektedir (Bahar & Yılmaz, 2016). Bu turizm türlerinden biri olan ve yaygınlaşmaya başlayan api-turizm Türkiye'de de gelişmektedir (Uğuz & Uğuz, 2011).

Api-turizm hem tarım hem de sağlık alanlarını desteklemektedir. Yapısal olarak da tarımsal ürünlerin devamlılığına katkı sağlamaktadır (Saner, Adanacıoğlu & Naseri, 2018). Dünyada ve Türkiye'de arı ve arı ürünleri

ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Arıcılık faaliyeti kısa zamanda az sermaye ile büyük gelir elde ettiği için çok fazla tercih edilmektedir. Dünyada bal üretimine bakıldığında yaklaşık %30'u Avrupa kıtasından, %29'u Amerika kıtasından ve %23'ü de Asya kıtasından karşılanmaktadır. Türkiye dünya bal üretiminde Çin'den sonra ikinci sırada gelmektedir (Söğüt, Şeviş, Karakaya & İnci, 2019). Türkiye doğal zengin florası ve çeşitli iklimleri sebebi ile api-turizm faaliyeti bakımından önemli bir konuma sahiptir. Ancak Türkiye'nin ekolojik olarak altyapısı api-turizme uygun olmasına rağmen yeterince önem verilmemiştir (Sıralı, Maraz & Aksoy, 2018).

Api-turizm Türkiye'de ve dünyada yeni yeni gelişmekte olmasına rağmen sağlık sektörü için de büyük öneme sahiptir. Bireylerin hastalıkları ve talep ettikleri tedavi şekilleri geliştikçe api-turizmin sağlık alanında önemi de artmaktadır (Tontus, 2018). Api-terapi olarak adlandırılan sağlık hizmeti bal ve diğer arı ürünlerinin kullanımı ile insanların çeşitli hastalıklarının tedavi edilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Balın içerisinde şeker olarak glukoz ve fruktoz bulunduğu için vücut tarafında hızla emilir ve tedavi süreci çok hızlı bir şekilde başlamış olur. Genellikle egzama, solunum yolu, yara, yanık, ülser gibi hastalıkların tedavisinde sıklıkla kullanılır. Api-terapi yöntemi genellikle hastane ortamında tedavi olmayı tercih etmeyen ve ilaç kullanamayan hastaların sıklıkla tercih ettiği alternatif tedavi yöntemidir (Çakmak, 2001).

Sürdürülebilir Turizm

Turizm hareketliliği gün geçtikçe çeşitlenmektedir. Bu doğrultuda ortaya çıkan sürdürülebilir turizm kavramı, bir ülkenin tarihi ve coğrafi özelliklerini korumak bunları gelecek nesillere uygun bir şekilde sürdürerek devam ettirmek olarak tanımlanır (Garda & Temizel, 2016). Dünya Turizm Örgütü ise sürdürülebilir turizmi, "Ziyaretçilerin, endüstrinin, çevrenin ve ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarını karşılayan, mevcut ve gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini tam olarak hesaba katan turizm" olarak tanımlamıştır (UNWTO, 2024).

Sürdürülebilir turizm bünyesinde gelişen farklı turizm türleri Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Sürdürülebilir turizm bünyesinde gelişen farklı turizm türleri

Kaynak: (Garda ve Temizel, 2016)

Kırsal Turizm

Geleneksellik ve doğallığın ön planda olduğu kırsal yerleşmeler gün geçtikçe insanların yönünü kıyılardan iç kesimlere doğru çevirmeye başlamıştır. İnsanlar büyük şehirlerin kalabalığı ve yoğunluğundan kaçmak ve huzurlu bir tatil yapmak için sadece kitle turizmine bağlı kalmayıp alternatif turizm kapsamına da giren kırsal turizmi tercih

etmeye başlamışlardır. Kırsal turizm hem doğal kaynaklarla hem de kırsal yerleşmelerle iç içe olan bir turizm türüdür. Kırsal turizm kırsal alanların sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel alanlarında kalkınma sağlamaktadır (Soykan, 2003; Oleynik & Iaromenko, 2012).

Destinasyonların doğal güzelliklerini, tarihi dokusunu, coğrafi yapısını bütün gerçekliği ile ortaya çıkartan ve insanları vazgeçilmez bir parçası olmayı başaran kırsal turizm, etkilerini gittikçe arttırmaktadır. Kırsal turizm bölgelerin yapılarına göre farklılık içermektedir. Bir bölge yayla turizmine uygunken diğer bölgede dağ turizmi veya av turizmi yapılması daha uygundur (Albayrak & Tüzünkan, 2020).

Arıcılık ve Api Turizm

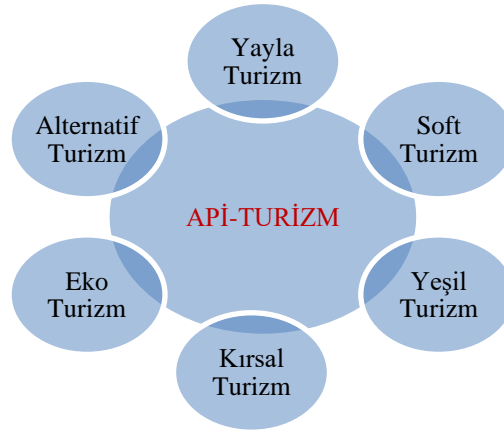
Bal, Orta Çağ öncesi dönemde de insanların hayatlarında büyük bir öneme sahip olmuştur. Çatalhöyük'te yer alan bir duvarın üstünde bulunan çiçek resimlerinin üzerindeki küçük böcek gibi olan figürler insanlara balın arılar tarafından çiçeklerin üzerinden toplandığını gösteren en önemli eserlerden biridir (Şahin & Aydın, 2021). Herodot'a göre Babiller ölülerini bala bulayıp gömerken Mısırlılar ise mezarlarına bal petekleri koymuşlardır. Hitit uygarlığında ise arı kovanını çalan hırsıza para cezası kesildiği Hitit yasalarında görülmektedir. Bu durum arıcılığın toplum içindeki yerini vurgulamaktadır (Özcan, 2014).

Türkler yerleşik hayata geçmeden önce hayvancılık yaparak yaşamını sürdürmüşlerdir. Yerleşik bir hayatla birlikte hayvancılık alanında da yeni bir düzen oluşturulmuştur. Bu düzenle arıcılık, bal üretimi ve kümes hayvancılığı gibi yeni alanlarda keşifleri ve uygulamaları da beraberinde getirmiştir (Dinç, 2013). Anadolu çeşitli bitki florası ve zengin bitki örtüsü, koloni varlığı, arı popülasyonundaki genetik varyasyon gibi faktörler bakımından ile arıcılık faaliyetleri bakımından gelişmiş bir bölgedir. Tarihin ileri gelen kişileri ve dönemlerinde bu faaliyetin gelişmesi için çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman ve Yavuz Sultan Selim dönemlerinde çıkarılan Kanunnamelerde arıcılığa ait hükümler ve yargılar bulunmaktadır. Bu durum arıcılığın geçmişten günümüze gelenekselleşerek ve değerlendirilerek geldiğini ortaya koymaktadır (Sancak, Zan Sancak & Aygören, 2013; Semerci, 2017; Burucu & Gülse Bal, 2017).

Api-turizm Latince "Apis Mellifera" bal arısı anlamına gelen kelimedenden türemiştir (Yılmaz & Saraç, 2022). Api-turizmde adını duyuran ve ilerleme kateden ülkeler arasında Slovenya, Polonya, Almanya, Çek Cumhuriyeti, Litvanya, Ukrayna ve İspanya'nın yer aldığı görülmektedir (Bahar & Yılmaz, 2016). Api-turizm Türkiye de gelişmekte olan niş bir turizm pazarı olarak görülmektedir. Bal ve bal ürünlerinin sağlık sektörü için de doğal tedavi açısından büyük katkıları olmakla beraber birçok alanda gelişimi devam etmektedir. Api-turizmle arı sütü, propolis, arı ekmeği, balmumu gibi günümüzde çok yaygın olarak kullanılmayan ve bilinmeyen ürünleri de hızla yaygınlık göstermesine fayda sağlamaktadır (Şahin & Aydın, 2021).

Uluslararası alanyazında "api-turizm" terimiyle anılan arı turizmi kavramı, yeni deneyimler arayan turistlerin Apis mellifera türü bal arısının bulunduğu bölgelere seyahat etmeye başlamasıyla ortaya çıkmıştır. Bu turizm hareketi sektör sağlayıcılarının çabalarıyla giderek daha popüler bir hale gelmiştir. Api-turizm, hem yeni bir turizm disiplini hem de sürdürülebilir kalkınma açısından yenilikçi bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Bu turizm biçimi, arı kovanlarını, açık hava müzelerini, arı parklarını, turistlerin koku alma deneyimlerini, api terapi uygulamalarını, diğer arı türleri hakkında bilgi edinmeyi ve arı müzelerini ziyaret etmeyi kapsamaktadır (Wos, 2014; Pal ve Bhattacharya, 2023).

Api-turizm aynı zamanda api terapi tedavi uzmanlarına ve arı yetiştiricilerine turizm pazarında büyük bir istihdam olanağı sağlamaktadır (Korosec, 2016). Api-turizm birçok turizm çeşitlerini de içinde barındırmaktadır. Bunlardan bazıları şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 2. Api-Turizm Çeşitleri

Kaynak: (Suna, 2018)

Api-turizm sağlık sektörünün yanı sıra eğitim ve sosyo-kültürel bakımdan da etkin bir rol oynamaktadır (Yılmaz & Saraç, 2022). Bu etkilerden bazıları şu şekildedir;

- Arı müzeleri açılması
- Api-turizm merkezleri kurulması
- Şenlikler ve etkinlikler düzenlenmesi
- Bal mumu atölyeleri kurulması
- Gençlere ve çocuklara uygun faaliyetlerinin kurulması
- Workshopların düzenlenmesi

Bu faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ile api-turizmin birçok alanda gelişmesine öncülük etmektedir. Bu sayede insanların bu konuda bilinçlendirilmesi ve api-turizmin öneminin yaygınlaştırılması ön planda tutulmuştur. Api-turizm alanında Slovenya öncülük yapmaktadır. Polonya, Almanya, Çek Cumhuriyeti, Şili, Litvanya, Endonezya, İspanya ve Macaristan gibi ülkelerde api-turizm dinamik bir şekilde gelişim göstermektedir (Šivic, 2013; Woś, 2014). Hırvatistan, Endonezya, Şili, Bulgaristan, Fransa, Sicilya, Yeni Zelanda ve Romanya gibi ülkelerde de arı turizminin farklı örneklerine rastlanmaktadır. Bu ülkelere her geçen gün yeni örneklerin eklenmesi, dikkate değer bir gelişme olarak öne çıkmaktadır (Uzun, 2021). Dünyada api-turizm faaliyetleri açısından Türkiye üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye uygun iklim koşulları ve zengin bitki örtüsü ile api turizm potansiyeli konusunda gelişmekte olan bir ülkedir. Türkiye sahip olduğu kovan ve diğer bal ürünleri açısından diğer ülkelere kıyasla dünyada önemli bir merkez konumundadır (Çukur & Çukur, 2022).

Kastamonu'nun Doğa ve Api Turizm Potansiyeli

Bireyler yoğun iş temposu, yorgunluk, stres, ses ve çevre kirliliği gibi birçok sebepten dolayı doğa hayatına yönelmektedir (Zengin, Koç & Ulama, 2019). Bu yönelmeler bireylerin tatil ve turizm tercihlerine de yansımaktadır.

Birçok insan şehrin gürültüsünden uzak sessiz ve sakin bir şekilde tatil yapmak istemektedir. Bu istekler de doğa turizmi olgusunun gelişmesine ve büyümesine önemli ölçekte katkıda bulunmuştur. Doğa turizminin her mevsim koşullarında yapılabilmesi turizmin sürdürülebilirlik kapsamında gelişmesini sağlamaktadır. Örneğin kış mevsiminde kayak turizmi yapılırken yaz mevsiminde ise çiftlik turizmi yapılmaktadır (Oktay, İşlek & Yaşar 2016).

Doğa turizmi kapsamında önemli destinasyonlardan biri olan Kastamonu api-turizm bakımından da oldukça elverişlidir. Kastamonu içinde barındırdığı doğal tarihi ve kültürel özellikleriyle Türkiye'nin gözde turizm destinasyonlarından biridir. Geçmişten günümüze birçok farklı millet devlet ve beyliklere ev sahipliği yapmış zengin bir tarihi geçmişi olan ve bu tarihi güzellikleri kendi dokusu içerisinde korumuş olan Kastamonu, kültür ve doğa turizmi alanında da önemini giderek arttırmaktadır (İbret, Aydınözü & Uğurlu, 2015).

Kastamonu ilinde bulunan hanlar, hamamlar, medreseler, camiler, tabiat parkları, kanyonlar, milli parklar gibi tarihi dokular Kastamonu'nun turistik değerini artırırken bir yandan da aslında turizm olanaklarının ne kadar fazla olduğunu göstermektedir. Kastamonu Güneyinde Ilgaz Dağı Milli Parkı, Kuzeybatısında Küre Dağı Milli Parkı başta olmak üzere yaylalar, şelaleler, kanyonlar gibi birçok doğa harikası bulundurmaktadır. Kastamonu temiz orman yapısı ve bitki çeşitliliği bakımından zengin bir floraya sahiptir. Çeşitli endemik bitki türlerinin yer aldığı ve yetiştiği topraklardır (Burucu, 2018).

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme tekniği ile araştırmaya dahil edilen katılımcıların belirlenen konu hakkında düşünce ve duygularını anlatması beklenmektedir (Karataş, 2015). Api-turizm ile ilgili derinlemesine alanyazın taraması sonucu elde edilen ikincil veriler doğrultusunda 12 sorudan oluşan açık uçlu yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Bu görüşme formundaki sorular Kastamonu ilinde api-turizm potansiyelini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. İç geçerliliği sağlamak amacıyla görüşme soruları ilgili literatürün derinlemesine incelenmesi sonucu hazırlanmıştır. Çalışmanın bulguları, Kastamonu ilindeki api-turizm potansiyelini ortaya koysa da literatürde yer alan diğer api-turizm bölgelerinin potansiyelleri ile karşılaştırmalar yapılarak dış geçerliliği değerlendirilmiştir. Verilerin tutarlılığını sağlamak için tüm görüşmeler aynı görüşme formuyla gerçekleştirilmiştir ve elde edilen veriler düzenli bir şekilde kodlanmıştır. Bu araştırma kapsamında kullanılan verilerin toplanabilmesi için gerekli olan etik kurul izin belgesi Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 04.04.2024 tarihi ve 16 sayılı karar numarası ile alınmıştır. Araştırma kapsamında Kastamonu ilinde arıcılık faaliyeti gösteren 6 katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin tekrar etmesi nedeniyle görüşülen katılımcı sayısı yeterli bulunmuştur. Bilimsel etik nedeni ile katılımcıların kişisel bilgileri gizli tutulmuştur. Katılımcılarla görüşmeler 2024 yılı Nisan ve Mayıs aylarında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde elde edilen veriler içerik analizi tekniğine tabi tutulmuştur. İçerik analizi tekniği, metinlerin sistematik bir şekilde incelenmesini ve belirli temalar, kategoriler ve kodlar çerçevesinde metnin ana fikri ve içeriği hakkında derinlemesine bilgiler edinilmesini sağlamaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2020). Bu tekniğin amacı elde edilen verilerin açıklanabileceği kavramlara ve bu kavramlar arasındaki ilişkilere ulaşmaktır. Böylelikle veriler derinlemesine incelenmektedir. Ortaya çıkan kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkiler belirlenmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler bilgisayar ortamında dokümanlara aktarılarak nitel veri analiz programı kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışmada farklı veri kaynaklarından elde edilen

bilgiler karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular katılımcılara geri sunularak doğruluğu ve geçerliliği değerlendirilmiştir. Ayrıca araştırma bulguları hakkında uzman görüşü alınmıştır. Araştırmanın sonuçları, Kastamonu'daki api-turizm potansiyelinin yanı sıra benzer bölgelerdeki api-turizm uygulamalarına nasıl aktarılabilirliği hakkında öneriler sunmaktadır.

Bulgular

Bu başlık altında api-turizm hakkında bilgi sahibi arıcılık faaliyeti gösteren görüşmecilerin Kastamonu ilinin api turizm potansiyeline ilişkin bulguları incelenmiştir. Görüşmecilerden elde edilen Kastamonu'da arıcılık faaliyetlerine ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Kastamonu'da Arıcılık Faaliyetleri

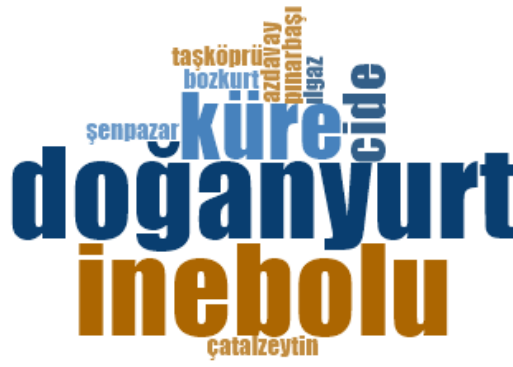
Arıcılık Faaliyetleri	n	f
Bal üretimi	6	6
Petek Sağımı	2	2
Toplam	6	8

Görüşmeciler arıcılık faaliyetlerinin tüm yıl içerisinde devam ettiğini ancak bal üretiminin Kastamonu'da hava şartlarına bağlı olarak İlkbahar aylarında başlayıp sonbahar aylarına kadar sürdüğünü ifade etmişlerdir. Kış mevsiminde arıların çalışmadığını, petek sağımının ise yine hava şartlarına bağlı olarak yaz mevsiminin sonlarından sonbahar aylarına kadar devam edebildiğini belirtmişlerdir. Görüşmecilerin Kastamonu'da api turizmin gerçekleştirilebileceği yerler hakkındaki görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Kastamonu'da Api-Turizmin Gerçekleştirilebileceği Yerler

Api-turizm Noktaları	n	f
Azdavay	1	1
Bozkurt	1	1
Cide	2	2
Çatalzeytin	2	2
Doğanyurt	4	4
Ilgaz Dağı	1	1
İnebolu	4	4
Küre	3	3
Ersizlerdere	1	1
Pınarbaşı	1	1
Toplam	6	20

Görüşmeciler Kastamonu'nun birçok ilçesinde api turizmin gerçekleştirilebileceği ifade edilmiştir. Bu ilçeler arasında Doğanyurt, İnebolu ve Küre ilçeleri öne çıkmıştır. G1 Kastamonu'da api-turizmin gerçekleştirilebilme potansiyelini "Arıcılık üzerine bir turizm modeli şu anda Kastamonu'da yaygın bir şekilde uygulanmıyor ancak bal üretimi var. Örneğin Doğanyurt ilçesinde kestane balı üretiliyor. Azdavay ilçesinde ıhlamur balı oluyor. Küre, İnebolu ilçelerinde deli bal ve çiçek balı oluyor ve bu ürünler ağustos ayının 15'inden sonra satışa sunuluyor. Hasta olanlar bu baldan alıyorlar. Şifa niyetine yiyorlar." cümleleriyle dile getirmiştir.

Şekil 3. Potansiyel Api-turizm Noktaları

Görüşmecilerin Kastamonu'daki belirlenecek api-turizm noktalarının topluluk kapasitesi hakkındaki görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Kastamonu'daki belirlenecek api-turizm noktalarının topluluk kapasitesi

Topluluk Kapasitesi	n	f
Arıcılık Faaliyetlerine Göre	6	6
Belirli Bir Sınırı Yok	5	5
Toplam	6	11

Görüşmeciler Kastamonu'daki belirlenecek api-turizm noktalarının topluluk kapasitesinde belirli bir sınırın olmadığını ancak arıcılık faaliyetlerine göre dönemsel hesaplanmasının daha gerçekçi olacağı belirtilmiştir. Görüşmecilerin Kastamonu'da üretimi yapılan bal, arı sütü, bal mumu gibi arı ürünleri turistler için satın alma noktaları hakkındaki görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Turistler için Kastamonu'da üretimi yapılan bal, arı sütü, bal mumu gibi arı ürünlerinin satın alma noktaları

Satın Alma Noktaları	n	f
Arıcılar	5	5
Helvacılar	2	2
Kuruyemişçiler	1	1
Lokantalar	1	1
Yerel İşletmeler	2	2
Yol Üstü Satış Noktaları	2	3
Yöresel Ürün Satışı Yapılan Yerler	2	2
Toplam	6	16

Bu konuda G6 dikkat edilmesi hususları "Arı ürünlerinin satıldığı yerler var ancak birçoğunun analiz raporu yok. Bu durumun önüne yasal düzenlemelerle geçilmesi gerekir. Satılan birçok ürün var fakat içeriği ve sağlığa olumsuz etkileri konusunda bir garantisi yok. Bu alanda çok fazla hileli ürün satılıyor. Bunlara karşı dikkatli olmalı." ifadeleriyle belirtmiştir. Görüşmecilerin Kastamonu'da api-terapi yöntemiyle tedavi ve masaj uygulamalarının yapıldığı yerler hakkındaki görüşleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Kastamonu'da api-terapi yöntemiyle tedavi ve masaj uygulamalarının yapıldığı yerler

Api-terapi Merkezleri	n	f
Bilmiyorum	5	5
Ersizlerdere	2	2
Toplam	6	7

G1 api-terapi uygulamalarının sadece Ersizlerdere köyünde kendileri tarafından yapıldığını bildiğini ve bu konuda yaptığı çalışmaları "Api-terapinin bizden başka biri tarafından yapıldığını duymadım. Belki de bu yöntemi

Kastamonu’da ilk geliştiren biz olabiliriz. Bu iş için bayağı emek sarf ettik. Almanya’da api-terapi uygulaması yapan bir üniversitenin hocalarıyla beraber sahada inceleme çalışması yaptık.” ifadesiyle belirtmiştir. Görüşmecilerin Kastamonu’da Api-turizm altyapısının geliştirilmesi için yapılması gerekenler hakkındaki görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Kastamonu’da api-turizm altyapısının geliştirilmesi için yapılması gerekenler

Altyapı Faaliyetleri	n	f
Akademik Destek	2	2
Akreditasyon	1	1
Api-terapi Tesislerinin Kurulması	1	1
Doğa Koruma	1	1
Eğitim ve Seminerler	3	3
Hibe ve Kredi Desteği	3	3
Sertifikasyon Programları	1	1
Tıbbi Destek	1	1
Toplam	6	13

Kastamonu’da api-turizm altyapısının geliştirilmesi yapılması gerekenleri G1 “Bu konuda çok saha çalışması yaptık ancak üniversite, valilik ve sağlık alanında ilgili kurum ve kuruluşlar başta olmak üzere herkesin destek vermesi lazım. Destek olunursa ivme kazanılabilir ve mücadelemiz başarıya ulaşabilir. Bu alanda biz bir cihaz ürettik. Bu konuda bizlere destek olunması gerek ki bizler de tüm imkanlarımızı seferber edebilelim.” sözleriyle vurgulamıştır. Görüşmecilerin Api-turizmin Kastamonu’da geliştirilebilmesi için yeni arı çiftliği yerleri hakkındaki görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Api-turizmin Kastamonu’da geliştirilebilmesi için yeni arı çiftliği yerleri

Yeni Arı Çiftliği Yerleri	n	f
Abana	1	1
Azdavay	1	1
Bozkurt	1	1
Cide	1	1
Daday	2	2
Devrekani	1	1
Doğanyurt	2	2
İnebolu	2	2
Küre	4	4
Pınarbaşı	2	2
Şenpazar	1	1
Toplam	6	18

Api-turizmin Kastamonu’da geliştirilebilmesi için yeni arı çiftliği noktalarını belirlerken dikkat edilmesi gerekenleri G4 “Doğal ve temiz bir ortamın olması gerekiyor bunun için. İlaçlama olmayan yerler olması gerekiyor.” cümleleriyle ifade etmiştir. Görüşmeciler arasında en çok tekrar eden yanıtların sırasıyla Küre, Pınarbaşı, İnebolu, Doğanyurt ve Daday ilçeleri olduğu görülmüştür. Görüşmecilerin Kastamonu’da arıcılık kültür ve geleneklerinin aktarımı için arıcılık müzesi kurulması gereken yerler hakkındaki görüşleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Kastamonu'da arıcılık müzesi kurulması gereken yerler

Potansiyel Arıcılık Müzesi Yerleri	n	f
Azdavay	1	1
Balkapanı Hanı (Merkez)	1	1
Cide	1	1
Doğanyurt	1	1
İnebolu	1	1
Küre	1	1
Merkez	4	4
Toplam	6	10

Kastamonu'da arıcılık müzesi kurulması gereken yer önerisi hakkında en çok tekrar eden yanıtın Merkez ilçesi olduğu görülmüştür. Görüşmecilerin Kastamonu'da yerel halkın api-turizme katılımı için yapılması gerekenler hakkındaki görüşleri Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Kastamonu'da yerel halkın api-turizme katılımı için yapılması gerekenler

Api-turizme Katılım	n	f
Devlet Desteği	4	4
Eğitim	6	6
Toplam	6	10

G1 api-turizm ve arıcılık hakkında yerel halkın bilgi düzeyini ve neler yapılması gerektiğini “Toplumun bu arıcılık ve api-turizm konusunda ne kadar bilinçli olduğunu sorarsanız bu işin bilinçli olarak yapıldığını düşünmüyorum. Biz eğer bunu bilinçli olarak yapmış olsaydık bugün arıcılık daha fazla gelişmiş olurdu ve arılar daha az ölürdü. Köydeki bir arıcının arılarından bir daha ki seneye çok azı yaşıyor. Bu en büyük sorunumuz. Örneğin 20 arısı olan bir arıcı eğer onlara düzgün bakmazsa bir dahaki sene o arıcının 5 tane arısı kalır. Eğer arı ırkı iyiye bu bölgeye uyum sağlayabiliyorsa hastalıklardan daha az etkileniyorsa 10 yıl ya da 20 yıl burada arıcılık yapar. Benim babam arıcı ve 1984 yılından beri yaptığımız iş. Kastamonu'da api-terapi, propolis üretimi ve diğer arı ürünlerinin yaygınlaşması gerekir. Arıcılar ve üniversite bu alanda birlikte çalışmalı. Bu alan geliştirilirse bizim bölgemize ekonomik yönden daha çok katkı sunacağını düşünüyorum.” cümleleriyle ifade etmiştir. G2 ise bu konudaki görüşlerini “Her köy evinin önünde 1 kovan arı olması gerekir. Bizim insanlarımız köyünde. Bir köyde örneğin 20-30 tane arı varsa bir hanede ancak 3-5 arı var. İnsanların merakla veya hobiyle bu işlere başlaması zor ancak bunların teşvik edilmesi ve anlatılması gerekir.” sözleriyle ifade etmiştir. Görüşmecilerin Olası olumsuz koşullarda api-turizmin gerçekleştirilebilmesi için alınması gereken önlemler hakkındaki görüşleri Tablo 10'de verilmiştir.

Tablo 10. Olası olumsuz koşullarda api-turizmin gerçekleştirilebilmesi için alınması gereken önlemler

Alınması Gereken Önlemler	n	f
Eğitim	2	2
Teknik Destek	4	4
Ulaşım Kolaylığı	1	1
Toplam	6	7

G2 olası olumsuz koşullara karşı neler yapılması gerektiğini “Arıcılık yapan insanların bu konu hakkında çalışma yapması gerekir. Bununla birlikte turizmle ilgilenen insanlarla görüşmeler yapıp sorunların ve alınabilecek önlemlerin değerlendirilmesi gerekir.” cümleleriyle ifade etmiştir. G3 bu konuda en önemli sorunun olumsuz hava koşulları olduğunu “Sis olacağı zaman arıları taşıyıp başka arıcı arkadaşlara yani sis olmayan bölgelere emanet ediyoruz. Bu her yıl farklılık gösteriyor tabii. Bunu yapmak zorundayız doğayla mücadele etmemiz mümkün değil.” görüşüyle belirtmiştir. G4 vahşi hayvanların önemli bir sorun olduğunu “Arıcılık faaliyetleri doğal ortamda yapılmalı

ama çok uzakta olmamalı. Uzakta olursa ayı saldırılarından korunamayabilir. Ayı saldırılarından korumak için tel örgü çekilmeli.” sözleriyle belirtmiştir. Görüşmecilerin Kastamonu'da api-turizmin diğer turizm türleriyle entegrasyonu hakkındaki görüşleri Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Kastamonu'da api-turizmin diğer turizm türleriyle entegrasyonu

Turizm Türleri	n	f
Deniz, Kum, Güneş Turizmi	3	3
Ekoturizm	3	3
Gastronomi Turizmi	1	1
Sağlık Turizmi	2	2
Tabiat Turizmi	3	3
Toplam	6	12

G6 Kastamonu'da api-turizmin diğer turizm türleriyle entegrasyonu “Pınarbaşı’nda kanyonlar var, Doğanyurt ve Cide’de sahil var, Bozkurt’ta bir bal ormanı yapıldı buralarda gerçekleştirilen turizm türleriyle entegrasyonu sağlanabilir. Denize girmek, kanyonları görmek, tabiatla iç içe olmak güzel olabilir.” cümleleriyle ifade etmiştir. Görüşmecilerin Kastamonu'da api-turizmin geliştirilmesi ve yönetimi için desteği beklenen kamu kurum ve kuruluşları hakkındaki görüşleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Kastamonu'da api-turizmin geliştirilmesi ve yönetimi için desteği beklenen kamu kurum ve kuruluşları

Kurum ve Kuruluşlar	n	f
Arıcılar Birliği	1	1
Belediyeler	1	1
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	2	2
İl Sağlık Müdürlüğü	1	1
İl Tarım ve Orman Müdürlüğü	3	4
Kaymakamlıklar	4	4
Kooperatifler	1	1
Muhtarlıklar	1	1
Ticaret Borsası	1	1
Üniversite	2	2
Valilik	2	2
Toplam	6	20

G3 api-turizmin geliştirilmesi ve yönetimi için desteği beklenen kamu kurum ve kuruluşlarını “Bizim görevimiz ağırlıklı olarak ormanlarda, bu nedenle bizlere en fazla destek olabilecek ve ilişkili olabilecek kurum Orman Bölge Müdürlüğü.” ifadesiyle vurgulamıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında desteklenen proje çalışmasının değerlendirilmesiyle hazırlanmıştır. Kastamonu'da arıcılık faaliyetleri yıl boyunca devam etmekte olup, bal üretimi genellikle ilkbahar aylarında başlayıp sonbahar aylarına kadar sürmektedir. Bu süreklilik, Kastamonu'yu api turizm açısından önemli bir destinasyon haline getirmiştir. Suna (2018) çalışmasında, Türkiye'nin zengin bitki örtüsü sayesinde api-turizmin farklı bir gelir kaynağı haline getirilebileceğini belirtmiştir. Bu sürekliliğin korunması ve desteklenmesi için arıcılara yönelik sürdürülebilir tarım uygulamaları ve teknik eğitimler verilmelidir. Uzun, Dalgın, Çeken ve Özer (2022) arıcıların api-turizm konusunda kapsamlı bir şekilde bilgilendirilmesini ve teşvik amacıyla öncelikle kamu destekli bir girişim oluşturulmasını vurgulamıştır.

Kastamonu'nun birçok ilçesinde api turizmin gerçekleştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Doğanyurt, İnebolu ve Küre ilçeleri bu bağlamda öne çıkmıştır. Bu ilçelerde api turizmin altyapısını güçlendirmek için yerel yönetimlerle

iş birliği yapılarak gerekli düzenlemeler ve tanıtım faaliyetleri planlanmalıdır. Ayaz Dönmez (2023) çalışmasında api-turizmin mevcut potansiyelin güçlendirilmesi için yenilikçi ürünlerin, katma değer ve markalaşmanın oluşturulmasının gerektiğini belirtmiştir. Kastamonu'daki belirlenen api-turizm noktalarının topluluk kapasitesinde belirli bir sınırın olmadığı, ancak arıcılık faaliyetlerine göre dönemsel hesaplamaların daha gerçekçi olacağı ön görülmektedir. Api turizm noktalarının kapasite planlaması, mevsimsel verimlilik ve arıcılık faaliyetleri dikkate alınarak yapılmalı ve bu veriler doğrultusunda ziyaretçi yönetimi stratejileri geliştirilmelidir.

Arı ürünlerinin en çok satıldığı noktalar arasında sırasıyla Arıcılar, Helvacılar, Yerel İşletmeler, Yol Üstü Satış Noktaları ve Yöresel Ürün Satışı Yapılan Yerler bulunmaktadır. Bu satış noktalarının kalitesini artırmak ve arı ürünlerinin markalaşmasını sağlamak için standartlar geliştirilip denetim mekanizmaları kurulmalıdır. Çukur ve Çukur (2022) çalışmasında yüzyıllardır süregelen geleneksel arıcılık faaliyetlerinin yanı sıra, işletmelerin artık arıcılık faaliyetlerini çeşitlendirerek ve ilgi çekici hale getirerek farklı uygulamalara yer vermesi gerektiğini ifade etmiştir. Api-terapi uygulamalarının Kastamonu'da sadece bir noktada yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Api-terapi uygulama noktalarının sayısı artırılmalı ve bu alanlarda çalışan personele özel eğitimler verilmelidir. Ayrıca, api-terapi hakkında farkındalık yaratacak tanıtım kampanyaları düzenlenmelidir.

Api-turizm altyapısının geliştirilmesi için en çok ihtiyaç duyulanlar arasında eğitim ve seminerler, hibe ve kredi desteği ve akademik destek yer almaktadır. Bu alanlarda ihtiyaçların karşılanması için düzenli eğitim programları organize edilmeli, finansal destek mekanizmaları oluşturulmalı ve akademik araştırmalar teşvik edilmelidir. Ertuğral, Toprak ve Kuran (2023) tarafından yapılan araştırmada, turizm sektöründeki gelişmeleri desteklemek amacıyla kitle fonlaması finansmanının kullanılmasının avantajlı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Api-turizmin Kastamonu'da geliştirilebilmesi için yeni arı çiftliği noktaları olarak en çok Küre, Pınarbaşı, İnebolu, Doğanyurt ve Daday ilçeleri öne çıkmıştır. Bu ilçelerde yeni arı çiftliklerinin kurulması teşvik edilmeli, yerel halk ve girişimcilere yönelik teşvik paketleri hazırlanmalıdır. Kastamonu'da arıcılık müzesi kurulması için en çok önerilen yerin Merkez ilçesi olduğu görülmüştür. Merkez ilçede arıcılık müzesi kurulması ve bu müze, arıcılık kültürünü ve tarihini tanıtmak amacıyla modern sergi teknikleri ile donatılması önerilmektedir. Şahin ve Aydın'ın (2021) çalışmasında bal ve bal ürünlerinin yanı sıra geleneksel, api-terapi ve kozmetik ürünlerin balla üretilmiş çeşitlerinin pazarlanması ve müze kafeteryasında sunulmasını önerilmiştir.

Kastamonu'da yerel halkın api-turizme katılımı için devlet desteği ve eğitim desteğinin olması gerektiği belirtilmiştir. Yerel halkın api-turizme katılımını artırmak için devlet destekli eğitim programları düzenlenmeli ve halkın bu alandaki potansiyeli artırılmalıdır. Olası olumsuz koşullarda api-turizmin gerçekleştirilebilmesi için alınması gereken önlemler arasında eğitim, teknik destek ve ulaşım kolaylığı öne çıkmaktadır. Bu önlemlerin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için acil durum planları oluşturulmalı, teknik destek hatları kurulmalı ve ulaşım altyapısı iyileştirilmelidir. Çukur ve Çukur (2022) araştırma sonuçlarında api-turizmin ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda iyileşmelere katkı sağlayacağını ve arıcılığın yanı sıra bulunduğu bölgenin canlanmasına yönelik olumlu etkilerinin olacağına işaret etmektedir.

Kastamonu'da api-turizmin en çok deniz, kum, güneş turizmi, ekoturizm, tabiat turizmi ve sağlık turizmi ile entegre edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu entegrasyonların sağlanması için kapsamlı turizm stratejileri geliştirilmelidir. Özellikle, api-turizm ile diğer turizm türlerinin birlikte sunulacağı paketler hazırlanarak turistlere tanıtılmalıdır. Kastamonu'da api-turizmin geliştirilmesi ve yönetimi için destek beklenen kamu kurum ve kuruluşlar

arasında sırasıyla Kaymakamlıklar, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Üniversite ve Valilik yer almaktadır. Bu kurumlar arasında koordinasyon sağlanmalı, ortak projeler geliştirilerek api-turizmin sürdürülebilir gelişimi için iş birliği artırılmalıdır. Gelecekte yapacak araştırmalarda Kastamonu'daki api-turizmin talep ve arz analizi, api-terapi etkinliği, ekonomik etkiler, sürdürülebilirlik ve teknolojik yenilikler hakkında detaylı araştırmalar yapmaları önerilmektedir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Bu araştırma kapsamında kullanılan verilerin toplanabilmesi için gerekli olan etik kurul izin belgesi Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 04.04.2024 tarihi ve 16 sayılı karar numarası ile alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Albayrak, A. & Tüzünkan, D. (2020). Kırsal turizm ve türlerine yönelik hazırlanan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Turkish Studies-Social*, 15(1), 845-859.
- Arih, I. K. & Korosec, T. A. (2015). Api-tourism: Transforming Slovenia's apicultural traditions into a unique travel experience. *WIT Transactions on Ecology and the Environment*, 193, 963-974.
- Ayaz Dönmez, N. (2023). Apiturizm araştırmaları: Sistematik literatür incelemesi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(4): 685-699.
- Bahar, O. & Yılmaz, E. (2016). Arı turizmi ve muğla'da uygulanabilirliği, 5. Uluslararası Muğla Arıcılık ve Çam Balı Kongresi, 1-5 Kasım, s.537. Fethiye, Türkiye.
- Beigi, H. (2018). Api-Tourism, Bees Tourism. *Honeybee Science Journal*, 09(16), 12-18.
- Bota, G., Traba, J., Sarda-Palomera, F., Giralt, D. & Pérez-Granados, C. (2022). Passive acoustic monitoring for estimating human-wildlife conflicts: The case of bee-eaters and apiculture. *Ecological Indicators*, 142, 109158.
- Burucu, V. & Gülse Bal, H. S. (2017). Türkiye'de arıcılığın mevcut durumu ve bal üretim öngörüsü. *Tarım Ekonomisi Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 28-37.
- Burucu, V. (2018). Arıcılık işletmelerinin pazarlama olanakları: Kastamonu ili Azdavay ilçesi örneği. *Tarım Ekonomisi Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 23-35.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Cobb, A. (2019). Living with Bees: A Look into the relationships between people and native bees in western Nepal. Independent Study Project (ISP) Collection. 3181. https://digitalcollections.sit.edu/isp_collection/3181 (Erişim Tarihi: 04.05.2024)
- Çakmak, İ. (2001). Apiterapi. *Uludağ Arıcılık Dergisi*, 1(2), 16-18.

- Çukur, F. & Çukur, T. (2022). Muğla ilinde arı safarının uygulanabilirliği üzerine bir değerlendirme. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 10(2), 1040-1052.
- Dinç, M. (2013). Anadolu sahasında arıcılık ve bal üretimi çerçevesinde gelişen inanç ve gelenekler konusunda bir inceleme. *Electronic Turkish Studies*, 8(9), 1149-1156.
- Ertuğral, S. M., Toprak, M. & Kuran, İ. (2023). APİ turizmin bölgesel kalkınmaya olan etkisinin değerlendirilmesi. *Academic Social Resources Journal*, 7(44), 1829-1836.
- Garda, B. & Temizel, M. (2016). Sürdürülebilir turizm çeşitleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (12), 83-103.
- Izquierdo-Gascón, M. & Rubio-Gil, Á. (2023). Theoretical approach to Api-tourism routes as a paradigm of sustainable and regenerative rural development. *Journal of Apicultural Research*, 62(4), 751-766.
- İbret, Ü., Aydınöz, D. & Uğurlu, M. (2015). Kastamonu şehrinde kültür ve inanç turizmi, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 32, 239-269.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Klein, A. M., Boreux, V., Fornoff, F., Mupepele, A. C. & Pufal, G. (2018). Relevance of wild and managed bees for human well-being. *Current Opinion in Insect Science*, 26, 82-88.
- Korosec, T. A. (2016). *Api Turizmi, Api Sağlık, Api Terapi, Muğla Arıcılık ve Çam Balı Kongresi* (ss. 112-115). 1-5 Kasım 2016. Türkiye: Muğla.
- Oktay, K., İşlek, E. & Yaşar, U. (2016). Kastamonu'da Doğa Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi, *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 9(2): 47-54.
- Oleynik, V. & Iaromenko, S., (2012). Problems and prospects of development of green rural tourism in Ukraine, *Regional Formation and Development Studies*, 6, 67-73.
- Öksüz, M., (2023). Ön Söz, : Öksüz, M. (Der.). *Turizm Alanında Çok Yönlü Araştırmalar*. içinde (ss. 1-6). Gaziantep: Türkiye.
- Özcan, E. S. (2014). Balarısının uzun tarihinden kısa notlar. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 1, 64-67.
- Pal, S. V. & Bhattacharya, S. (2023). Apitourism in agritourism: A Fusion of Greenery, Apiculture & Tourism in the Valley of Jampui Hills of North East India., *Plant Archivies*, 23(1), s. 51-55.
- Sancak, K., Zan Sancak, A. & Aygören, E. (2013). Dünya ve Türkiye'de arıcılık. *Arıcılık Araştırma Dergisi*, 5(10), 7-13.
- Saner, G., Adanacioğlu, H. & Naseri, Z. (2018). Türkiye'de bal arzı ve talebi için öngörü. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 24(1), 43-52.
- Semerci, A. (2017). Türkiye arıcılığının genel durumu ve geleceğe yönelik beklentiler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 22(2), 107-118.

- Sıralı, R., Maraz, Z. & Aksoy, D., (2018). Türkiye arıcılığının 1935 yılından 2015 yılına kadar değerlendirilmesi. *Uludağ Arıcılık Dergisi*, 18(1): 52-62
- Šivic, F. (2013). Apitourism: A fusion of apiculture and travel in verdant lands. *Bee World*, 90(3), 66-67.
- Soykan, F. (2003). Kırsal turizm ve Türkiye turizmi için önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(1), 1-11.
- Söğüt, B., Şeviş, H. E., Karakaya, E. & İnci, H. (2019). Arıcılık işletmelerinde mevcut durum, temel sorunlar ve çözüm önerileri üzerine bir araştırma (Bingöl ili örneği). *Uludağ Arıcılık Dergisi*, 19(1), 50-60.
- Šuligoj, M. (2021). Origins and development of apitherapy and apitourism. *Journal of Apicultural Research*, 60(3), 369-374.
- Suna, B. (2018). Api Turizm'in Türkiye'deki yeri ve önemi. *Uludağ Arıcılık Dergisi*, 18(1), 42-51.
- Suna, B. (2020). Turizmde arıcılığın kullanımına keşifsel bir yolculuk. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 31(1), 19-30.
- Şahin, Ö. & Aydın, A. (2021). Kültürel, gastronomik ve turistik değer: Muğla'da arıcılık ve özel Muğla arıcılık müzesi örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 459-473.
- Tontus, H. Ö. (2018). Sağlık turizmi tanıtımı ve sağlık hizmetlerinin pazarlanması ilkeleri üzerine değerlendirme. *Disiplinlerarası Akademik Turizm Dergisi*, 3(1), 67-88.
- Uğuz, S. & Uğuz, S. Ç. (2011). Sürdürülebilir turizm kapsamında burhaniye'nin alternatif turizm potansiyeli. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 332-353.
- UNWTO. (2024). Sustainable development. Erişim Adresi: <https://www.unwto.org/sustainable-development> Erişim Tarihi: 09.05.2024.
- Uzun, B. (2021). *Agro Turizm Kapsamında Api Turizmin Kırsal Kalkınma Üzerindeki Etkisi: Marmaris Örneği*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla.
- Uzun, B., Dalgın, T., Çeken, H. & Özer, Ç. (2022). Arı turizminin kırsal kalkınma üzerindeki etkisi: Marmaris örneği. *Asya Araştırmaları*, 6(22), 179-192.
- Wos, B. (2014). Api-tourism in Europe. *Journal of Environmental and Tourism Analyses*, 2(1), 66.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, B. & Saraç, Ö. Ü. Ö. (2022). Api turizmin Sapanca destinasyon imajı üzerindeki muhtemel etkileri. 20. *Geleneksel Turizm Sempozyumu* içinde (1-10. ss.) Sakarya: Türkiye.
- Zengin, B., Koç, D. E. & Ulama, Ş. (2019). Kastamonu ilinin doğa turizmi potansiyelinin alternatif turizm kapsamında değerlendirilmesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 251-274.

A Study on Determining the Api-Tourism Potential of Kastamonu Province

Enes GÜLEÇ

Hatay Mustafa Kemal University, Antakya Vocational School, Hatay/Türkiye

Kutay OKTAY

Kastamonu University, Faculty of Tourism, Kastamonu/Türkiye

Hakkı ÇILGINOĞLU

Kastamonu University, Faculty of Tourism, Kastamonu/Türkiye

Nezahat GÜLEÇ

Kastamonu University, Faculty of Tourism, Kastamonu/Türkiye

Extended Summary

The tourism sector is experiencing rapid development and growth globally. Correspondingly, participation rates in tourism and travel activities are increasing swiftly (Öksüz, 2023). As part of the economy, tourism evolves under the banner of preserving cultural balance and natural environments. Recent trends suggest that tourists are increasingly gravitating towards alternative forms of tourism in addition to traditional types (Bahar & Yılmaz, 2016). One such emerging and expanding form of tourism is apitourism, which is also gaining traction in Turkey (Uğuz & Uğuz, 2011). Apitourism supports both agricultural and health sectors. It structurally contributes to the sustainability of agricultural products (Saner, Adanacioğlu & Naseri, 2018). Numerous studies on bees and bee products exist worldwide and in Turkey. Beekeeping is highly favored because it generates significant income with minimal initial investment. Globally, about 30% of honey production comes from Europe, 29% from the Americas, and 23% from Asia. Turkey is the second-largest honey producer in the world, following China (Söğüt et al., 2019). Due to its rich natural flora and diverse climates, Turkey is well-positioned for apitourism activities. However, despite its ecological infrastructure being suitable for apitourism, Turkey has not given it sufficient importance (Sıralı, Maraz & Aksoy, 2018). Although apitourism is still developing in Turkey and globally, it holds substantial importance for the health sector. As individuals' health conditions and their preferred treatment methods evolve, the significance of apitourism in health care also increases (Tontus, 2018). The health practice known as apitherapy involves using honey and other bee products to treat various diseases. Because honey contains glucose and fructose, it is rapidly absorbed by the body, thereby quickly initiating the treatment process. It is commonly used to treat conditions such as eczema, respiratory issues, wounds, burns, and ulcers. Apitherapy is often chosen by patients who prefer not to receive treatment in a hospital setting and who cannot use conventional medications (Çakmak, 2001). The aim of this study is to determine the potential of api-tourism in Kastamonu province. The research employed the interview technique as part of a qualitative research design. The ethical approval required for the collection of data used in this research was obtained from the Hatay Mustafa Kemal University Social and Humanities Sciences Research and Publication Ethics Committee, with the decision number 16 dated 04.04.2024. Accordingly, interviews were conducted with 6 participants engaged in beekeeping activities in Kastamonu province. Data obtained through a semi-structured interview form developed by the researchers were subjected to content analysis using qualitative data analysis software. Beekeeping activities in Kastamonu continue throughout the year, with honey production typically starting

in spring and lasting until autumn. This continuity has positioned Kastamonu as a significant destination for api-tourism. To maintain and support this continuity, sustainable agricultural practices and technical training should be provided to beekeepers. It was expressed that api-tourism could be implemented in various districts of Kastamonu, with Doğanyurt, İnebolu, and Küre districts standing out in this regard. Collaboration with local authorities is essential to strengthen the infrastructure for api-tourism in these districts and to plan necessary regulations and promotional activities. It was noted that there is no specific limit to the community capacity at identified api-tourism points in Kastamonu, but seasonal calculations based on beekeeping activities would be more realistic. Capacity planning for api-tourism points should take into account seasonal productivity and beekeeping activities, and visitor management strategies should be developed accordingly. Among the points where bee products are most commonly sold are Beekeepers, Helvacılar, Local Businesses, Roadside Sales Points, and Places Selling Regional Products. To improve the quality of these sales points and to brand bee products, standards should be developed and inspection mechanisms established. It was found that api-therapy is currently practiced at only one location in Kastamonu. The number of api-therapy application points should be increased, and specialized training should be provided to personnel working in these areas. Additionally, promotional campaigns to raise awareness about api-therapy should be organized. The most needed elements for the development of api-tourism infrastructure in Kastamonu include education and seminars, grant and credit support, and academic assistance. Regular training programs should be organized to meet these needs, financial support mechanisms should be established, and academic research should be encouraged. Küre, Pınarbaşı, İnebolu, Doğanyurt, and Daday districts were highlighted as the most suitable locations for establishing new bee farms in Kastamonu. Encouragement should be given for the establishment of new bee farms in these districts, and incentive packages should be prepared for the local community and entrepreneurs. It was observed that the most recommended location for establishing a beekeeping museum in Kastamonu is the central district. Establishing a beekeeping museum in the central district and equipping it with modern exhibition techniques to promote beekeeping culture and history is recommended. Government support and educational support are deemed necessary for the participation of the local community in api-tourism in Kastamonu. Government-supported education programs should be organized to increase the potential of the local community in this area. In case of adverse conditions, measures such as education, technical support, and transportation facilitation stand out as necessary for the implementation of api-tourism. Emergency plans should be developed, technical support lines established, and transportation infrastructure improved to effectively implement these measures. It was suggested that api-tourism in Kastamonu should be integrated with beach, sun, sand tourism, ecotourism, nature tourism, and health tourism. Comprehensive tourism strategies should be developed to achieve this integration. In particular, packages combining api-tourism with other types of tourism should be prepared and promoted to tourists. The government institutions expected to support the development and management of api-tourism in Kastamonu include District Governorships, Provincial Directorate of Agriculture and Forestry, Provincial Directorate of Culture and Tourism, University, and Governorship, respectively. Coordination should be ensured among these institutions, and cooperation should be increased through joint projects for the sustainable development of api-tourism. Researchers working in this field are recommended to conduct detailed studies on demand and supply analysis of api-tourism, api-therapy effectiveness, economic impacts, sustainability, and technological innovations in Kastamonu. This study was supported by the Scientific and Technological Research Council of Turkey (TÜBİTAK) Scientist Support

Programs Department under the 2209-A University Students Research Projects Support Program with the application number 1919B012109094.

Ek 1. Etik Kurul İzni

Üzerinde doküman numarası bulunmayan dokümanlar kontrolsüz dokümandır.			
		HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI	
TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	SAYFA NO
04.04.2024	04	16	3/5
<p>Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 04.04.2024 tarihinde Başkan Prof. Dr. Seval YAVUZ başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.</p> <p>KARAR-16: Öğr. Gör. Enes GÜLEÇ tarafından gerçekleştirilecek “Kastamonu’da Api Turizm Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma” başlıklı araştırma için hazırlanan materyaller Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında değerlendirilmiş olup uygulanmasının uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.</p>			
İMZA Prof. Dr. Seval YAVUZ Başkan			
İMZA Prof. Dr. Celal Teyyar UĞURLU Bşk.Yrd.	İMZA Prof. Dr. Melis MİNİSKER ÜYE	İMZA Prof. Dr. Bilginer ONAN ÜYE	
İMZA Prof. Dr. Cengiz AYTUN ÜYE	İMZA Prof. Dr. Ömer ALANKA ÜYE	İMZA Prof. Dr. Mehmet TEMİZKAN ÜYE	

Doküman No:902-01-FR 006

İlk Yayın: 11.12.2015

Rev. Tarihi:

Rev. No: 00

Sayfa 1 / 1